

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента доктора педагогічних наук, доцента,
професора кафедри менеджменту та інноваційних технологій
соціокультурної діяльності, економіки і маркетингу
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Ходунової Вікторії Леонідівни

на дисертацію **Шелепко Галини Володимирівни** на тему:
**«Формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого
дошкільного віку засобами ландшафтного дизайну»**,
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дослідження зростанням вагомості удосконалення нового змісту дошкільної освіти передбачає втілення філософського, діяльнісного, процесуального, особистісно-орієнтованого, культурологічного, середовищного підходів зумовлено процесом формування особистого досвіду та мистецько-творчої активності дитини. У сучасному закладі дошкільної освіти мистецько-творча, художня-продуктивна та дизайнерська діяльності слугують засобом їх естетичного розвитку, а також чинником для формування у дітей старшого дошкільного віку художньо-конструктивних (дизайнерських) умінь. У зв'язку зі зростаючими сучасними рекреаційними потребами постає необхідність наповнення методологічного потенціалу, принципів, напрямів та умов формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку, зокрема й набуття відповідних компетентностей, засобами мистецько-творчої та продуктивної дизайнерської діяльності.

У контексті зазначеного, дисертаційну працю Г. В. Шелепко вважаємо актуальною і своєчасною.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у з'ясуванні наявних аспектів формування основ художньо-конструктивних умінь дітей старшого дошкільного віку засобами ландшафтного дизайну (стійка мотивація до ландшафтотворчої діяльності; умінні створювати художній образ з використанням способів проєктування, моделювання, конструювання та декорування; майстерність нестандартно мислити та діяти креативно; здатність генерувати нові ідей за пошуково-проблематичними завданнями; здібність обрати найкраще в умовах вибору декількох варіантів; успішному виконанні ландшафтно-дизайнерської діяльності; умінні отримувати задоволення від процесу та результату ландшафтотворення; творчого представлення власного ландшафтного дизайну та їх специфічних рис; перетворювального характеру творчих завдань без безпосереднього спостереження; проєктування, макетування, моделювання, декорування; здатності до експериментування; сформованих власних принципів формування основ художньо-конструктивних умінь: принципів мотивації дизайнерської діяльності; активності; свідомості та самосвідомості; педагогічних умов формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей передшкільного віку засобами ландшафтного дизайну в закладах дошкільної освіти: розвивальне середовище, педагогічний супровід дітей

старшого дошкільного віку; основ художньо-конструктивних умінь у педагогів; взаємодії педагогів з батьками дітей старшого дошкільного віку за проєктним, дидактичним, методичним та консенсусним стратегічними векторами; визначенні: компонентів (ціннісно-пізнавальний, емоційно-чуттєвий, творчо-раціональний), критерієв (когнітивний, емоційний, діяльнісний), рівні (високий, середній, низький), показників та діагностичних методик формування основ художньо-конструктивних умінь; сутності поняття: «формування основ художньо-конструктивних умінь» як педагогічні, екологічні, соціальні, економічні фактори, які сприяють становленню дітей старшого дошкільного віку, педагогів та батьків як ландшафтних дизайнерів; «основи художньо-конструктивних умінь дітей старшого дошкільного віку» як здатності дитини, на основі сформованих певних уявлень та навичок, конструювати, моделювати, макетувати структуру об'єкта, декорувати предмети, створювати художній образ та проєктувати предметне середовище за законами краси, гармонії, доцільності кольору, форми, пропорції та просторового розміщення; «художньо-конструктивна діяльність» як форма творчої діяльності дітей старшого дошкільного віку із ландшафтотворення навколишнього природного середовища у художній естетично досконалий образ; «ландшафтний дизайн» як засобу формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку завдяки творчим способам виконання (проєктуванню, макетуванню, моделюванню, конструюванню та декоруванню), нестандартним образним та конструктивним рішенням, урахуванню етапів розвитку дитячого сприйняття, залученню об'єктів і явищ природного середовища; «педагогічні умови» як педагогічних обставин, сукупності об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів ландшафтотворення розвивального середовища.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, отриманих результатів і положень дисертації. Дисертаційна праця виконана на належному науково-методологічному рівні. Джерельна база дослідження становить 159 найменувань (зокрема 12 – іноземними мовами). Вивчення нормативно-правових документів, наукових педагогічних праць українських і закордонних дослідників дало дисертантці змогу обґрунтувати актуальність дослідження та ключові положення наукової праці. Задля досягнення мети й розв'язання поставлених завдань було використано комплекс методів: теоретичні, емпіричні, статистичні, графічні.

Розділи дисертації поєднано загальною метою дослідження, відповідно до плану. Здійснене здобувачкою ґрунтовне вивчення джерельної бази створило теоретичний фундамент для досягнення встановлених цілей у завданнях, на послідовне розв'язання яких і було спрямоване дослідження.

На основі вивчення наукових праць, аналізу освітнього процесу в закладах дошкільної освіти та досвіду роботи педагогів дисертантка виокремлює низку суперечностей, що переконливо доводять своєчасність проведеного дослідження: не ґрунтовною розробленістю теоретичного дослідження процесу формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку та суспільною потребою у цьому процесі; не глибокою теоретичною обґрунтованістю ландшафтного дизайну як засобу

формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку; необхідністю використання у діяльності сучасних ЗДО ефективних форм, методів, прийомів формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку та їх негрунтовним методичним дослідженням.

Саме тому логічно, що предметом дослідження є педагогічні умови формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку засобами ландшафтного дизайну.

Високий ступінь обґрунтованості використаних методів, отриманих результатів і положень дисертації підтверджується фактом успішного впровадження результатів дослідження в освітній процес закладів дошкільної освіти м. Києва (приватний заклад дошкільної освіти «Wonderland», приватний заклад дошкільної освіти «Мандаринка», заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №33 «Дивограй», заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №543 Шевченківського району, заклад дошкільної освіти № 261 Дніпровського району) й Тарандинцівський заклад дошкільної освіти (дитячий садок) «Ромашка» Новооржинської селищної ради Полтавської області.

У першому розділі «Теоретичні засади формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку» привертає увагу логічний теоретико-методологічний та історичний аналіз проблеми формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку. Крім того, авторкою дисертації визначено компоненти формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку (ціннісно-пізнавальний, емоційно-чуттєвий, творчо-раціональний).

За результатами другого розділу «Сучасний стан вивчення проблеми формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку в умовах ЗДО» реалізовано програму організації експериментального дослідження щодо перевірки ефективності формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку засобом ландшафтного дизайну, на констатувальному, формувальному та контрольному етапах. Визначено відповідні компоненти (ціннісно-пізнавальний, емоційно-чуттєвий, творчо-раціональний); критерії оцінки (когнітивний, емоційний та діяльнісний); рівні сформованості кожного з компонентів (високий, середній та низький).

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку засобами ландшафтного дизайну» теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку засобами ландшафтного дизайну: оновлення розвивального середовища у вигляді особистісно-зорієнтованої моделі взаємодії учасників освітнього процесу, що поєднує сприятливе для життя виявів, сенсорно-пізнавальний простір, природне довкілля, світ культури, соціум, ігрове, мовленнєве середовище та середовище особистості дитини; педагогічний супровід індивідуального маршруту формування основ художньо-конструктивних умінь дітей старшого дошкільного віку; підвищення у

педагогів закладів дошкільної освіти основ художньо-конструктивних умінь засобом інтерактивних форм взаємодії; педагогічна взаємодія з батьками через просвітницьку та мотиваційну діяльність.

Заслужують на підтримку результати формувального етапу експерименту з упровадження педагогічних умов формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку засобами ландшафтного дизайну у закладах дошкільної освіти: оновлення розвивального середовища як можливого варіанту сприятливої моделі організації освітнього процесу з використанням сучасних технологій для формування художньо-конструкторських умінь у дітей старшого дошкільного віку; супровід індивідуального маршруту формування основ дизайнерських умінь дітей старшого дошкільного віку; з'ясування визначень понять «методичний кабінет», «методична робота» та «методична діяльність» з врахуванням Положення про методичний кабінет закладу дошкільної освіти, напрацювань; педагогічна взаємодія з батьками, з використанням просвітницької та мотиваційної діяльності; педагогічний супровід індивідуального маршруту формування основ дизайнерських умінь дітей старшого дошкільного віку через інтерактивні форми; за стратегічними векторами: проєктним, дидактичним, методичним та консенсусним.

Дисертанткою вдало окреслено структурно-функціональну модель реалізації стратегій педагогічних умов та її зміст. У результаті проведеного дослідження на контрольному етапі експерименту визначено позитивний вплив упроваджених педагогічних умов на формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку.

Оцінка змісту й завершеності дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (16 сторінок), 27 додатків на 269 сторінці. Загальний обсяг дисертації 302 сторінки.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Основні положення і висновки дисертаційної роботи висвітлено в 27 публікаціях (15 одноосібних), із них: 2 статті до міжнародного журналу, 6 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті до монографії, 17 наукових праць у збірниках матеріалів конференцій.

Аналіз змісту публікацій засвідчує, що наукові положення, отримані результати проведеного дослідження повною мірою представлено в друкованих наукових працях.

Результати дослідження презентовано на численних науково-практичних конференціях різних рівнів.

Дискусійні положення, зауваження і побажання до змісту дисертаційної роботи. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Шелепко Галини Володимирівни, все ж слід висловити деякі зауваження та міркування:

1. Підрозділ 1.2. «Педагогічний контент дослідження основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку», І розділу «Теоретичні засади формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку» варто було б представити у

інтерпретації: «Контент-аналіз педагогічного дослідження основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку».

2. Варто було б звернути увагу на міжнародні практики з проблеми формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку, які не досліджено дисертанткою.

3. У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку засобами ландшафтного дизайну» бажано було б додати експертне оцінювання ефективності визначених педагогічних умов формування основ художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку засобами ландшафтного дизайну провідними педагогами-практиками закладів дошкільної освіти.

4. Наявні у тексті дисертації незначні мовні та технічні огріхи технічного походження.

Висловлені зауваження та побажання спрямовані на вдосконалення дисертаційної роботи та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Аналіз дисертації дає підстави для висновку про те, що дисертація Шелепко Г. В. «Формування художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку засобами ландшафтного дизайну» є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, вважаємо, що дисертація Шелепко Г. В. «Формування художньо-конструктивних умінь у дітей старшого дошкільного віку засобами ландшафтного дизайну» може бути подана до розгляду спеціалізованої вченої ради на предмет допуску до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011-Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту
та інноваційних технологій
соціокультурної діяльності,
економіки і маркетингу
Українського державного
університету
імені Михайла Драгоманова

